

Vinterfiske. (Nedtecknat av Edvin Backman)

När detta skrivs på årets sista dag 1978 har vi en kyla på 38-45 grader i Jämtland, drar jag mig till minnes tidigare år med sträng kyla. En av de nyårsaftnar jag inte glömmer, är nyårs-afton 1931. Min far hade varit uppe tidigt på morgonen och eldat värme i den över hundra år gamla och dåliga fäbodstugan vi bodde i. Många vet väl att en fäbodstuga inte är byggd för vinterbruk och därför olämplig som vinterbostad.

Den här morgonen var temperaturen åtskilliga grader under 30 och fordrade lite extra eldning i de två eldstäderna. Far hade satt en gammal stor kokspis bredvid den öppna spisen och det behövdes verkligen.

Stig upp nu, Edvin, sa min far medan han lyfte på min fäll. Vi måste iväg för att vittja näten. Hur kallt är det, frågade jag. Ja, det är väl en sådär 20-25 grader. Men vi får ju klä oss. Min far gav sig inte, vi måste iväg idag för näten hade redan legat för länge i sjön.

Sedan vi klätt oss efter konstens alla regler, med krimmelmössor, tussar och hundskinnshandskar spände vi på oss våra skidor och började den sex kilometer långa skidturen till Sick-sjön.

Det bet hårt i kinder och näsa då vi åkte över sjön, men vi höll ena handens handske mot ansiktet och klarade på så sätt näsa och kinder från förfrysning. Jag undrade hela vägen om det inte var bra mycket kallare än 25 grader för jag började frysa om mina fötter, trots att jag hade nästan nygjorda tussar och bra strumpor. Far stannade ett par gånger och slog åkarbrasor. Han hade inte så varma handskar som jag och frös om fingrarna. Innan vi nådde över Fisksjön hade våra halsdukar och kragar blivit bemängda med rimfrost. Till och med min fars mustasch var helt vit och det hängde små istappar från den. Det kändes lite mildare då vi kom in i den täta skogen. Eller var det bara inbillning? Mina fötter blev i alla fall inte varmare.

Det tog nästan 1 timme att komma fram till näten. Men innan vi började vittja näten gick vi iland och gjorde upp en eld och värmde oss lite. Vi kokade även en kanna kaffe, som lät oss väl smaka. Vi hade en stor gammal hink som vi brukade ha eld i och ta med oss på isen. Far flyttade nu över en del av brasan till hinken och gjorde i ordning lite extra ved som vi skulle ha med oss.

Förra gången vi vittjade näten skyfflade vi snö över hålen så att inte hålen skulle frysa så hårt till nästa gång vi kom dit. Det var tur. Nu behövde vi bara skyffla bort snön. Hålen var nästan öppna och vi kunde börja vittjningen av näten. Det kändes på långt håll att det fanns fisk på näten. Vi hade andra nät med oss så det var enkelt att bara byta ut näten. Vi knöt en lina i den ena änden på nätet och drog in det i den andra. Sedan knöt vi ett annat nät i linan och drog ut det. Den proceduren skulle upprepas tio gånger. Under den tiden hann vi frysa mycket. Min far skötte om att dra in nätet, knyta i det andra och mata ut det igen medan jag fick sköta om linan, släppa ut den och dra in den igen. Detta jobb måste göras barhänt, då linan hela tiden var blöt och man inte ville blöta ned sina handskar. Vi slog åkarbrasor och värmde oss över elden i hinken en stund för varje nät vi vittjade.

Det var mycket fisk på näten, en del var redan död och skadad men de flesta av fiskarna var levande och fina. Siken hade verkligen rört på sig. Vi plockade ned näten i våra kontar allt eftersom vi tog upp dem. Hade vi inte gjort det hade vi plats för dem. De frös ihop så fort vi fick upp dem ur vattnet.

Efter att ha vittjat alla nät gjorde vi ett besök i land och satte fart på brasan igen, värmden på pannan samtidigt som vi värmden oss själva. Det var nu mitt på dagen och en blekgul sol försökte strö lite guld i träden runt omkring oss. Vi hade nästan glömt bort att det var kallt tills brasan började falna och det bet i skinnet igen. Sedan vi bundit på oss våra skidor och hjälpt varann på med kontarna började skidfärden hem igen.

Det gick bra i början och jag tyckte inte heller att det var så kallt. Men sedan vi skidat över den långa flon och närmade oss Fisksjön igen, kändes det i ben och rygg att vi hade tunga bördor. Ändå var inte min börda lika tung som min fars. Han hade sju nät i sin kont och jag bara tre. Men det räckte, för näten var blöta och full med fisk. Vi satte oss på en vindfälla och vilade en stund.

Kylan bet i och vi måste snart ge oss av igen. Det blev kämpiga tre kilometer över Fisksjön, far blev krokigare och krokigare och jag sackade efter mer och mer. Jag trodde inte att jag skulle orka hela vägen hem.

Det är konstigt fastän vi var så trötta att vi nästan kröp på alla fyra den sista biten hem, så kom vi hem. Min mor stod ute på trappan när vi kom och jag minns hur ängslig hon såg ut.

Var det nödvändigt att ge er ut i den här kylan? Du är då ganska oförståndig som drar iväg med pojken i 35 graders kyla. Min far hade sett fel på termometern på morgonen. Så undra på om vi tyckte det var lite extra kallt.

Oj vad det kändes skönt att få hjälp av med bördan och skidorna. Trots mina varma handskar hade jag frusit om händerna den sista biten, så jag hade svårt att få av skidorna själv. Far satte kontarna i ladugården så de skulle tina upp lite innan vi skulle ta itu med näten och plocka av fisken. Jag satt länge framför spisen och värmden mig den kvällen. Kylan kom liksom efter och jag tycktes inte bli varm mera. Min far sa, att om han sett det var trettiofem grader i morse hade de inte farit. Han undrade nu hur vi hade klarat av att vittja näten i den kylan. Att vi inte förfrös oss är en gåta.

Sedan vi ätit kvällsvard gick min far ut i ladugården och hämtade kontarna med näten. Vi brukade alltid hålla till inne i köket för att reda ut näten samt ta av fisken. Näten var fortfarande hopfrusna i kontarna så vi fick ställa dem i öppna spisen och försöka tina upp dem.

Men frampå småtimmarna hade vi äntligen fått ordning på näten och fisken låg rensad och prydligt i en kopparbalja. Vi hade fått en fin fångst. Baljan som rymde 10 liter var nästan full med rensad fisk. Medan vi ordnat med näten och fisken hade tolvslaget passerat. Det enda som påminde oss om ett nytt år, var att far tittade upp på väggklockan och sa:

- Jaha, då var det ett nytt år igen, undrar hur det blir?

- Jag tycker att vi firar det med att steka några färska sikar att kalasa på, sa mor

Det blev stor glädja för oss ungar. Vi var ju alltid hungriga och varje tillfälle till lite extra förplägnad var välkommet. Efter en stund doftade det gott i stugan, och lite av feststämning märktes i den lilla fattiga stugan vid Fisksjön. Allt medan temperaturen utomhus föll till närmare fyrtio grader.